

**מסמך עקרונות הפעלה ללמידה היברידית בכיתות ותכניות שח"ר
(מב"ר, אתגר, תל"ם ומל"א)**

המציאות החדשה שנכפתה על המערכת החינוכית בעקבות מגפת הקורונה, מזמנת לצוות החינוכי הזדמנות ללמידה של פרקטיקות הוראה חדשות. פרקטיקות אלה מאופיינות בשילוב למידה פרונטלית עם למידה מרחוק וכוללות מעברים תכופים בין שתי צורות למידה אלו (למידה היברידית). מציאות זו מזמנת גם עבור התלמידים הזדמנות לפיתוח מיומנויות לומד חדשות, כגון שליטה במיומנויות טכנולוגיות, פיתוח כישורי לומד עצמאי ועוד.

אתגרים אלה מועצמים במיוחד כאשר מדובר בתלמידים בקצה הרצף הלימודי המתמודדים עם פערים לימודיים. לפיכך, מורים המלמדים בכיתות שח"ר ומעוניינים לקדם תהליכי למידה משמעותיים במציאות החינוכית המשתנה מחויבים לשינוי דרכי ההוראה כך שיתאימו למאפייני אוכלוסיות הקצה, יגשרו על הפערים הטכנולוגיים (הנוספים על הפערים הלימודיים והרגשיים הקיימים ממילא) ויאפשרו לתלמידיהם לחוות הצלחה גם בתנאי הלמידה מרחוק והלמידה ההיברידית. אחד התנאים הכרחיים לחוויית הצלחה זו קשורה ביכולתם של המורים לפתח מיומנויות לומד עצמאי בקרב תלמידי שח"ר.

להלן מודל עבודה שפותח במטה המחלקה לכיתות ותוכניות שח"ר. **המודל פותח לאחר ניתוח ממצאי סקרים מקוונים עליהם ענו למעלה מ-800 מורים ולאחר מפגשים קבוצתיים עם למעלה מ-2500 מורים המלמדים בכיתות שח"ר.** הסקרים והמפגשים עסקו כולם בסוגיות הקשורות ללמידה מרחוק ובאופן הנכון ליישומה בכיתות שח"ר. המודל המוצע במסמך זה מתייחס ללמידה היברידית וכן ללמידה מרחוק מהיבטים שונים. בכל היבט הבאנו את עיקרי עקרונות העבודה ולצידם קישורים לקריאה מפורטת יותר.

המודל מבוסס על ההנחה כי גם בלמידה מרחוק, תורת שח"ר המבוססת על עקרונות הפדגוגיה הטיפולית, חייבת להמשיך להיות נוכחת וכי רוח שח"ר חייבת לפעום בכל הכיתות גם בלמידה מרחוק וגם בלמידה היברידית.

אנו מקוות כי תמצאו את המודל מעורר חשיבה ומעורר לעשייה אפקטיבית בכיתות שח"ר.

מוזמנים ומוזמנות לשתף אותנו בתובנות נוספות בנוגע ליישום מוצלח של למידה מרחוק ולמידה היברידית בכיתות שח"ר בלינק המצורף: <https://forms.gle/N4dcP6nnsrXrqahdA>

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון

מטרות מרכזיות:

1. פיתוח וטיפול מיומנויות לומד עצמאי בקרב תלמידי שח"ר.
2. התאמה והטמעת הפדגוגיה הטיפולית ללמידה מרחוק.
3. קיום למידה משמעותית במצבי חירום תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים המותאמים למאה ה-21.
4. עבודה עם מיפויים ככלי מרכזי למעקב אחר תכנית התערבות כיתתית ופרטנית.
5. המשך עבודה על מטרות האגף וביניהם השגת תעודת בגרות ותעודה משמעותית.
6. מעקב אחר התנהגויות סיכוניות.
7. התאמת ההסמכות הטכנולוגיות ללמידה מרחוק תוך הפיכתם לרלוונטיות ומותאמות יותר לתקופה הנוכחית: בניית אתרים, טלפונים סלולאריים ועוד.

איך עושים זאת בשטח?

ברמת הכיתה:

- בניית מערכת שעות מותאמת ללמידה היברידית עפ"י העקרונות הבאים:
  - גם בלמידה בכיתה מומלץ לשלב מרכיבים מלמידה מרחוק (שימוש בשיעורים א-סינכרוניים, תרגול עצמאי וכד').
  - הלמידה הפרונטלית כתשתית ללמידה מרחוק
  - התייחסות מכוונת מראש למעברים בין סוגי הלמידה
  - שימת דגש על המורה כמנהל וכמלווה של הלמידה
- יצירת עוגנים מותאמים לאוכלוסיית תלמידי שח"ר: עוגני זמן, עוגני מרחב, עוגנים רגשיים.
  - עוגני זמן – יצירת מערכת זמנים קבועה ומותאמת ללוחות הזמנים של התלמידים
  - עוגני מרחב – דאגה למרחב הפיזי של הלומד בבית ובכיתה
  - עוגנים רגשיים – השקעה ביצירת קשר אישי משמעותי בין המורה לתלמיד ברמה אישית, קבוצתית וכיתתית.
- הצעות לרעיונות יישומיים ר' בקישור להרצאה מוקלטת "מחשבים מסלול מחדש בשח"ר" מיום העיון לצוותי שח"ר בנושא למידה מרחוק.
- שמירה על מסגרת כיתתית: מומלץ ליצור מפגש כיתתי וירטואלי הנמשך עד 20 דקות כך שמחנך הכיתה יפגוש את כלל התלמידים וכן התלמידים יוכלו לשמור על הקשר הקבוצתי.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון

ברמת התלמיד:

- יצירת חוזה מחודש עם כל תלמיד – הגדרת מטרות ותיאום ציפיות בשיחה אישית טלפונית או פרונטלית בשיתוף ההורים.
- שמירה על קשר יומיומי עם התלמיד ובמסגרתו לבחון את מצב התלמיד בתקופה זו (האם הוא לבד בבית?, האם הוא שומר על אחים קטנים?, האם ההורים עובדים? וכו'). במקרה של מצוקה או צורך בסיוע יש לפנות לגורמי הטיפול בבי"ס.
- קשר אישי על בסיס יומיומי עם כל תלמיד – טלפונית, ווטסאפ, פייסטטיים.
- בניית תכנית לימודים אישית לכל תלמיד בהתאם למיפוי. ר' קישור למיפוי דינמי הוליסטי המאפשר להתחשב במכלול הפרמטרים הקשורים ללמידה עבור כל תלמיד.
- הגדרת מטרות מדידות בשיתוף התלמיד באמצעות קיום דיאלוג, יצירת מרחב פוטנציאלי, מעורבות בלמידה, לקיחת אחריות וכו' (ר' פדגוגיה טיפולית).

תהליכי למידה (ר' קישור להרצאה וכן מצגת: "מחשבים מסלול מחדש בשח"ר")

- הגדרת משימות קצרות וברורות.
- גמישות בזמני הלימוד- מערכת שעות מותאמת ברמה הלימודית וכן בזמנים. יחידות לימוד קצרות וממוקדות. לא כל התלמידים חייבים ללמוד באותן שעות. שבירת מסגרת יום לימודים 8:00-14:00. התאמה לתלמידים עובדים.
- למידה במודל מרוכז – שניים עד שלושה מקצועות מקסימום ללמידה ביום אחד או במודל המרתונים.
- שיעורים ממוקדים: הקנייה מקוצרת עם שימת דגש על תרגול בדגש על מטלות ביצוע ומשימות חקר.
- חלוקת הכיתה לקבוצות קטנות.
- שילוב מגוון כלים טכנולוגיים בשיעורים (שיעורים מוקלטים מראש, שימוש בדפי עבודה מקוונים, תמיכה וליווי טלפוני/ווטסאפ).
- התאמת תכנים ללמידה מרחוק.
- זיהוי פערים וצרכים, מתן מענה דיפרנציאלי בהתאם לתפיסת הפדגוגיה הטיפולית (עקרון ה- Holding בלמידה).
- שימת דגש מיוחד על קיום דיאלוג משמעותי, כיתתי ואישי, עפ"י העקרונות של פררה (ר' [חברת פדגוגיה טיפולית](#)).

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון

קשר רגשי (ר' קישור חיים מויאל, חוברת פדגוגיה טיפולית)

- יצירת מרחב פוטנציאלי – לכל תלמיד מוצמד מנטור אשר אחראי על הקשר היומי עימו ועל מעקב הלמידה.
- קיום מערך פעילות חברתית והתנדבותית גם מרחוק.
- שיחה אישית עם כל תלמיד בתדירות שבועית.

משוב והערכה

- יצירת מערך מעקב מובנה ומותאם ללמידה, לביקור סדיר ושיחות עם ההורים.
- דרישה לפעילות אישית של התלמיד לאורך מרבית השיעור, החזקה מילולית לכל תלמיד ופידבק מיידי.
- כל נקודה במערכת מקנה תגמול בנקודת זכות וקרדיטציה מצטברת.

קשר עם ההורים וקהילה

- קיום ביקורי בית בתחילת שנה (גם מקוונים).

ברמת הצוותים החינוכיים בבית הספר

- השתתפות בימי עיון מקוונים מחוזיים /ארציים לצוותי שח"ר בנושא פדגוגיה מותאמת ללמידה מרחוק
- השתתפות בסקרים מקוונים בנושא למידה מרחוק

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSegHyGoyiosVo5Gd4DL5ybvuh8OrLBEyLuJF-hT1x6FgrgPJQ/viewform>

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון

קישורים רלוונטים להרחבה:

1. חיים מויאל, חוברת פדגוגיה טיפולית

<https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/YeledNoarBesikun/machlakot/shachar/%D7%9C%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%94+%D7%94%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%93%D7%99%D7%AA.htm>

2. חיים מויאל, מצגת בנושא פלטפורמה וירטואלית

<https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/YeledNoarBesikun/machlakot/shachar/%D7%9C%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%94+%D7%94%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%93%D7%99%D7%AA.htm>

3. הרצאה של ד"ר שני קחטה – עקרונות עבודה מותאמים לתלמידי שח"ר בלמידה

מרחוק

<https://www.youtube.com/watch?v=6HCDWJOW00&feature=youtu.be>

4. מצגת של ד"ר שני קחטה בנושא למידה מרחוק: מחשבים מסלול מחדש

https://meyda.education.gov.il/files/minhelet/Lemida_Merahok/Maslul_Mehadash.pdf

5. מיפוי דינאמי הוליסטי

<https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/YeledNoarBesikun/machlakot/shachar/mabar.htm>

**כל הקישורים נמצאים באתר המחלקה שלנו תחת למידה היברידית

ומתעדכנים כל העת

<https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/YeledNoarBesikun/machlakot/shachar/%D7%9C%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%94+%D7%94%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%93%D7%99%D7%AA.htm>